

УДК 342.01(073)

DOI <https://doi.org/10.37687/2413-6433.2024-3-4.16>**Краковська А. Є.,**

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри господарського та адміністративного права
Донецького національного університету імені Василя Стуса
ORCID: 0000-0002-0577-8909

Ковальчук Л. В.,

студентка II курсу магістратури
юридичного факультету
Донецького національного університету імені Василя Стуса
ORCID: 0000-0002-4149-1577

ОКРЕМІ ПРОБЛЕМИ ДОТРИМАННЯ ПРАВИЛ ЕТИЧНОЇ ПОВЕДІНКИ ОСОБАМИ, УПОВНОВАЖЕНИМИ НА ЗДІЙСНЕННЯ ФУНКЦІЙ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ (ПОСАДОВИМИ ОСОБАМИ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ)

SEPARATE PROBLEMS OF COMPLIANCE WITH THE RULES OF ETHICAL BEHAVIOR BY PERSONS AUTHORIZED TO PERFORM LOCAL GOVERNMENT FUNCTIONS (LOCAL GOVERNMENT OFFICIALS)

Дослідження присвячено аналізу правового забезпечення етичних стандартів поведінки посадових осіб органів, уповноважених на здійснення функцій місцевого самоврядування, в Україні задля виокремлення проблем у дотриманні відповідних етичних стандартів та пошуку шляхів їх вирішення. На основі аналізу наукової літератури, чинного законодавства та результатів емпіричних досліджень виявлено, що хоча в Україні існує певна нормативно-правова база, яка регулює етичну поведінку посадових осіб органів місцевого самоврядування, на практиці існують значні розбіжності між декларованими принципами та реальним станом справ. Так як посадові особи органів місцевого самоврядування наділяються значним обсягом компетенції, мають автономію від органів державної влади, то питання їх етичної поведінки вимагає високих стандартів. Наголошується на тому, що етичну поведінку службовців формують такі принципи, як політична нейтральність, неупередженість, компетентність і ефективність, нерозголошення інформації, а також утримання від виконання незаконних рішень чи доручень. Особливо акцентується увага на тому, що важливо дотриматися балансу між забезпеченням контролю та наглядом за дотриманням особами, уповноваженими на здійснення функцій місцевого самоврядування, етичних правил поведінки та між принципом самостійності (автономності) посадових осіб органів місцевого самоврядування, що відповідає реформі децентралізації в Україні. Аргументовано, що забезпечення законності в діяльності посадових осіб органів місцевого самоврядування повинно узгоджуватись із принципом децентралізації та принципом непорушності публічних інтересів

Звертається увага на необхідності комплексного підходу до формування та впровадження етичних стандартів в органах місцевого самоврядування. Зокрема, пропонується:

- удосконалити національне законодавство;
- розробити типові «кодекси» етичної поведінки;
- забезпечити навчання та підвищення обізнаності посадових осіб;
- створити ефективний механізм контролю та відповідальності.

При цьому підкреслюється важливість збереження балансу між централізацією та децентралізацією, надаючи громадам достатню автономію у визначенні власних етичних орієнтирів.

Ключові слова: етичні стандарти, посадові особи органів місцевого самоврядування, посадові особи органів, уповноважених на здійснення функцій місцевого самоврядування, правила етичної поведінки, публічна етика, модельний етичний кодекс.

The study analyzes the legal framework for ethical standards of conduct of officials of bodies authorized to perform local self-government functions in Ukraine with a view to identifying problems in compliance with the relevant ethical standards and finding ways to address them. Based on the analysis of scientific literature, current legislation and the results of empirical research, the author finds that although Ukraine has a certain legal framework regulating the ethical behavior of local self-government officials, in practice there are significant discrepancies between the declared principles and the actual state of affairs. Since local self-

government officials are vested with a significant amount of competence and have autonomy from the state authorities, the issue of their ethical behavior requires high standards. It is emphasized that the ethical behavior of officials is shaped by such principles as political neutrality, impartiality, competence and efficiency, non-disclosure of information, and refraining from executing illegal decisions or orders. The author emphasizes that it is important to strike a balance between ensuring control and supervision over compliance with ethical rules of conduct by persons authorized to perform local self-government functions and between the principle of independence (autonomy) of local self-government officials, which is consistent with the decentralization reform in Ukraine.

It is argued that ensuring the rule of law in the activities of local self-government officials should be consistent with the principle of decentralization and the principle of inviolability of public interests

Attention is drawn to the need for an integrated approach to the formation and implementation of ethical standards in local self-government bodies. In particular, it is proposed to

- improve national legislation;
- develop standard “codes” of ethical behavior;
- provide training and awareness raising for officials;
- create an effective mechanism of control and responsibility.

At the same time, the author emphasizes the importance of maintaining a balance between centralization and decentralization, providing communities with sufficient autonomy to determine their own ethical guidelines.

Key words: *ethical standards, local self-government officials, officials of bodies authorized to perform local self-government functions, rules of ethical behavior, public ethics, model code of ethics.*

Постановка проблеми. Початок повномасштабної війни в Україні у 2022 році зумовив переосмислення суспільних цінностей, основними з яких стали збереження територіальної цілісності та незалежності нашої держави, а також консолідація усіх державних структур, органів місцевого самоврядування задля спільної Перемоги. І саме в цьому аспекті дотримання етичних стандартів посадовими особами органів державної влади та органів місцевого самоврядування стає не лише важелем належного здійснення повноважень, а й критерієм відповідності високій меті, якій служить весь Український народ в умовах сьогодення.

Дотримання правил етичної поведінки особами, уповноваженими на здійснення функцій місцевого самоврядування, є запорукою формування довіри громадянського суспільства в Україні. Важливо зауважити, що в сучасних умовах розвитку державної політики наша країна робить активні кроки у напрямку європейської інтеграції, передусім адаптації національних стандартів до європейських практик. У тому числі це стосується вимог до етичної поведінки посадових осіб органів місцевого самоврядування при здійсненні ними наділених повноважень, адже високий рівень правової свідомості посадових осіб місцевих органів влади є фактором впевненості громадян у максимально ефективному використанні наявних ресурсів задля розвитку громад.

Як показують результати опитування, проведеного на замовлення Національного агентства з питань запобігання корупції (далі – НАЗК) в рамках Програми Ради Європи «Посилення доброго демократичного врядування і стійкості в Україні» (2023), питання правової регламентації правил етичної поведінки осіб, уповноважених на здійснення функцій місцевого самоврядування, потребує удосконалення. Наприклад, серед опитаних громад 55.5% мають етичні

кодекси (загальні етичні правила та цінності), 6.4% мають чітко регламентовані правила етичної поведінки, 31.1% мають обидва документи, 7% не мають жодного регламенту. При цьому, 56.3% таких кодексів базуються на нормативних актах, лише 21.9% – на стандартах та практиках європейських країн, 14.7% – на підставі методичних рекомендацій, 11.3% – на аналізі кращих практик українських громад, 17.7% – на інших джерелах. І попри те, що 93% опитаних зазначили, що в громадах дотримуються основних вимог законодавства щодо етичних стандартів посадових осіб органів місцевого самоврядування, лише в 20% громад наявні механізми моніторингу порушень етичної поведінки в органах місцевого самоврядування. Серед опитаних 70% зауважили, що механізми притягнення до відповідальності за порушення правил етичної поведінки потребують удосконалення [1].

Відповідно, аналіз вищенаведеного дослідження наводить на думки щодо ефективності кодексів етичної поведінки осіб, уповноважених на здійснення функцій місцевого самоврядування, якщо де-факто механізми моніторингу порушень етичної поведінки та притягнення до відповідальності не працюють (або не є релевантними для українських громад).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Варто наголосити, що на доктринальному рівні окремі проблеми дотримання правил етичної поведінки посадовими особами органів державної влади та місцевого самоврядування досліджували такі науковці: А. Антоненко, Ю. Головчук, Н. Гончарук, Т. Гузенко, Р. Джафаров, Я. Ілляшенко, О. Михайловська, І. Ошовська, С. Паладійчук, Н. Піроженко, С. Штурхецький та багато інших. Однак, активний розвиток децентралізації та зростання актуальності питання дотримання етичної поведінки в органах місцевого самоврядування обумовлює доцільність проведення окремого дослідження.

Мета: аналіз правового забезпечення етичних стандартів та правил етичної поведінки посадових осіб органів, уповноважених на здійснення функцій місцевого самоврядування (посадових осіб органів місцевого самоврядування) та пошук шляхів їх удосконалення (з урахуванням наукової літератури, положень чинного законодавства та досвіду зарубіжних держав).

Виклад основного матеріалу. Перш за все, слід зазначити, що в науковій літературі сформувалася стала думка щодо пріоритетного значення морально-етичної поведінки публічними службовцями в сучасних умовах суспільного розвитку.

Як стверджують Я. Ілляшенко та Н. Гончарук: «Успішне формування морально-етичних основ публічної служби забезпечує активне залучення громадськості до процесу прийняття рішень та контролю за діяльністю органів влади. Розвиток механізмів громадянського контролю та участі сприятиме втіленню загальносуспільних цінностей» [2, с. 77].

Н. Піроженко наголошує, що ставлення виконавчих структур і посадових осіб до потреб звичайних громадян формує сталу громадську думку про бюрократизованість владних структур.

Від професійної етики публічних службовців як ключового елементу в системі управління залежить досягнення цілей держави, громади, повнота і своєчасність виконання їх завдань, а в кінцевому підсумку – надання якісних управлінських послуг і задоволення законних вимог і потреб громадян України [3 с.165,168].

На думку Ю. Головчука, вступ на державну службу передбачає гідну поведінку, чесність, почуття честі й обов'язку, однак влада може створювати певні можливості для зловживань. Саме тому представник влади робить свідомий вибір і погоджується на суворі обмеження як у публічній, так і у приватній діяльності, дотримання вимог професійної етики та професійного етикету, оскільки це сприяє зміцненню авторитету влади [4, с. 7].

Зважаючи на вищенаведене, вважаємо за доцільне проаналізувати нормативне підґрунтя етичної поведінки посадових осіб органів місцевого самоврядування, на основі якого формуються стандарти їх професійної діяльності.

Відповідно до ч. 2 ст. 4 Європейська хартія місцевого самоврядування від 15 жовтня 1985 року органи місцевого самоврядування в межах закону мають повне право вільно вирішувати будь-яке питання, яке не вилучене зі сфери їхньої компетенції і вирішення якого не доручене жодному іншому органу [5].

Так як посадові особи органів місцевого самоврядування наділяються значним обсягом компетенції, мають автономію від органів державної влади, то питання їх етичної поведінки

вимагає високих стандартів і створення спеціальних механізмів моніторингу порушень.

Вітчизняна законодавча база діяльності посадових осіб органів місцевого самоврядування складається з низки правових актів, це передусім: закони України «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про добровільне об'єднання територіальних громад», «Про співробітництво територіальних громад», «Про службу в органах місцевого самоврядування», «Про асоціації органів місцевого самоврядування», «Про органи самоорганізації населення» та інші.

Окремої уваги заслуговує характеристика положень Закону України «Про запобігання корупції». Розділ 4 цього Закону присвячений саме правилам етичної поведінки.

Згідно зі ст. 37 цього Закону, загальні вимоги до поведінки осіб, зазначених у пункті 1, підпункті «а» пункту 2 частини першої статті 3 цього Закону (у тому числі органів місцевого самоврядування), якими вони зобов'язані керуватися під час виконання своїх службових чи представницьких повноважень, підстави та порядок притягнення до відповідальності за порушення цих вимог встановлюються цим Законом, який є правовою основою для кодексів чи стандартів професійної етики. Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері державної служби (тобто Національне агентство України з питань державної служби), затверджує загальні правила етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування. Державні органи, органи влади Автономної Республіки Крим, посадові особи органів місцевого самоврядування у випадку необхідності розробляють та забезпечують виконання галузевих кодексів чи стандартів етичної поведінки їх працівників, а також інших осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, прирівняних до них осіб, які здійснюють діяльність у сфері їх управління.

Слід наголосити, що під поняттям «кодексу» у зазначеній статті розуміється певна сукупність моральних та професійно-етичних принципів, що впливає з критичного аналізу положень Загальних правил етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування, затверджених наказом Національного агентства України з питань державної служби від 05.08.2016 № 158 та з норм інших нормативно-правових актів, що регламентують питання морально-етичної поведінки посадових осіб органів місцевого самоврядування [6].

Передусім етичну поведінку службовців формують такі принципи, як політична нейтральність, неупередженість, компетентність і ефективність, нерозголошення інформації, а також утримання від виконання незаконних рішень чи доручень. Відповідним Законом також регламентовано питання запобігання та вирішення

конфлікту інтересів, фінансового контролю тощо.

Варто зауважити, що органом, наділеним повноваженнями стосовно надання рекомендаційних роз'яснень, методичної та консультаційної допомоги щодо застосування актів законодавства з питань етичної поведінки, запобігання та врегулювання конфлікту інтересів у діяльності осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування..., є НАЗК (п. 15 ч. 1 ст. 11 Закону України «Про запобігання корупції») [7].

Слід підкреслити, що загалом норми Закону України «Про запобігання корупції» відповідають статті 8 Конвенції ООН проти корупції, яка закріплює: 1) непідкупність, чесність і відповідальність державних посадових осіб держав-учасниць згідно з основоположними принципами своєї правової системи; 2) застосування кодексів або стандарти поведінки для правильного, добросовісного й належного виконання державних функцій; 3) можливість запровадження заходів і систем, які сприяють тому, щоб державні посадові особи повідомляли відповідним органам про корупційні діяння, про які їм стало відомо під час виконання ними своїх функцій; 4) вжиття, згідно з основоположними принципами внутрішнього права держав-учасниць, дисциплінарних або інших заходів стосовно державних посадових осіб, які порушують кодекси або стандарти тощо [5].

НАЗК розробляє методичні рекомендації для забезпечення однакового застосування положень Закону України «Про запобігання корупції», формування єдиного підходу до дотримання правил запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, обмежень щодо запобігання корупції як невід'ємної складової запобігання вчиненню корупційних і пов'язаних з корупцією правопорушень. Вони мають рекомендаційний характер, не містять правових норм і відображають правозастосовну практику.

Доцільно зробити акцент на ще одному правовому акті, який деталізує вимоги до етичних стандартів публічних службовців: Наказ Національного агентства України з питань державної служби «Про затвердження Загальних правил етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування» від 05.08.2016 р. № 158 визначає стандарти етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування, якими вони зобов'язані керуватися під час виконання своїх посадових обов'язків [8].

Передусім у розділі 2 закріплено загальні обов'язки державного службовця та посадової особи місцевого самоврядування. Наприклад, вище визначені особи під час виконання своїх посадових обов'язків зобов'язані неухильно дотримуватись загально визначених етичних норм поведінки, бути доброзичливими та ввічливими,

дотримуватись високої культури спілкування, з повагою ставитись до прав, свобод та законних інтересів людини і громадянина, об'єднаних громадян, інших юридичних осіб тощо.

У Розділі 3 згадується така фундаментальна для сфери запобігання корупції категорія, як добросовісність. Так, державні службовці та посадові особи місцевого самоврядування зобов'язані виконувати свої посадові обов'язки якнайкраще, чесно і неупереджено, незважаючи на особисті ідеологічні, релігійні або інші погляди, не надавати будь-яких переваг та не виявляти прихильності до окремих фізичних чи юридичних осіб, громадських, політичних, релігійних організацій, а також не допускати ухилення від прийняття рішень та відповідальності за свої дії (бездіяльність) та рішення.

Поряд з тим, Закон України «Про запобігання корупції» передбачає, що вимоги щодо політичної нейтральності не поширюються на виборних осіб. Водночас Загальні правила етичної поведінки державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування, прийняті на виконання цього Закону, встановлюють вимоги щодо політичної нейтральності для усіх посадових осіб місцевого самоврядування, включаючи виборних, що можна тлумачити як додаткове обмеження.

У свою чергу, окремі положення Закону України «Про статус депутатів місцевих рад» містять оціночні судження, які не можуть бути реалізовані на практиці. Наприклад, норми про те, що депутати місцевих рад мають керуватися у своїй діяльності та поведінці загально визначеними принципами порядності, честі і гідності, є декларативними та занадто узагальненими.

Новий Закон України «Про службу в органах місцевого самоврядування» забороняє службовцям місцевого самоврядування членство в політичних партіях, запроваджує конкурсні відбори на посади в органах місцевого самоврядування, вводить нові поняття в управлінську практику самоврядування, зокрема «професійна компетентність», «функції з обслуговування» [9].

Відповідний Закон в питанні регламентації етичної поведінки посадових осіб органів місцевого самоврядування також містить положення, що суперечать вищезгаданим Загальним правилам етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування. Наприклад, за п. 3 ч. 3 ст. 57 цього Закону окремим складом дисциплінарного проступку є вияв неповаги до держави, державних символів України, народу, територіальних громад та їхньої символіки, місцевого самоврядування, проте Загальні правила етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування передбачають, що прояв такої поваги є складовою етичної поведінки (недотримання яких є окремим правопорушенням). Що знову ж таки створюватиме колізії при кваліфі-

кації такого проступку і дозволить уникати більш суворої відповідальності у вигляді стягнення, передбаченого Законом.

Опираючись на юридичну силу нормативно-правових актів, варто визнати, що у випадку колізії між підзаконним актом та законом будуть застосовуватися норми закону, як такого, що має вищу юридичну силу. У той же час, не можна заперечувати, що суперечність нормативно-правових актів порушує принцип нормативної визначеності та негативно впливає на уявлення громадськості про якість закону.

Важливість принципу юридичної визначеності підтверджується в Доповіді Європейської комісії «За демократію через право» від 04.04.2011 р. (як складова панування права), а також прецедентною практикою Європейського суду з прав людини, з рішень якого випливає, що приписи законодавства повинні бути достатньо чіткими і зрозумілими для адресата, котрий, ознайомившись із приписом зможе передбачати певною мірою й за певних обставин юридичні наслідки своїх діянь та діянь інших суб'єктів права, на яких ці приписи поширені (пункт 54 рішення у справі «Стіл та інші проти Сполученого Королівства», пункти 45, 178 рішення у справі «Олександр Волков проти України») [10, с. 164].

Крім якості закону, варто також звернути увагу на дієвості механізму дотримання відповідних етичних стандартів.

Як стверджує С. Паладійчук: «Морально-етичні критерії – це не лише те, що прямо передбачено законодавством у цілому та Конституцією зокрема, але й те, що імпліцитно нею визнається» [11, с. 298].

Як вважає М. Рудакевич: «...оцінка й моральний вибір базових та інших професійних цінностей ґрунтується не на власних упередженнях чи на зовнішньому впливі, а на свідомому розрахунку, що в певній ситуації реалізація вищої цінності здатна сприяти досягненню кращих результатів» [12, с. 283].

Відтак, НАЗК на виконання Антикорупційної стратегії на 2021–2025 роки звернулося до Програми Ради Європи «Посилення доброго демократичного врядування і стійкості в Україні». У відповідь були розроблені рекомендації стосовно формування політики у сфері публічної етики на місцевому рівні. Рада Європи звернула увагу на такі необхідні напрями роботи:

- вдосконалити національну законодавчу базу щодо публічної етики на місцевому рівні в Україні,

- розробити типові кодекси та правила поведінки, адаптовані до конкретних груп публічних представників,

- забезпечити підвищення обізнаності та навчання щодо кодексів та правил поведінки для публічних представників,

- забезпечити надання конфіденційних консультацій,

- створити механізм нагляду та правозастосування, а також передбачити набір санкцій у випадках вчинення порушень,

- чітко розподілити повноваження між різними інституціями у цій сфері [13].

Тобто, Рада Європи робить акцент на комплексному структурному підході до формування етичних стандартів поведінки посадових осіб органів місцевого самоврядування та механізмів їх дотримання, а в окремих випадках – також притягнення до відповідальності.

Рада Європи ще з 1999 року активно пропагує боротьбу з корупцією, зокрема, розробивши 20 керівних принципів, що є актуальними і для органів місцевого самоврядування (Резолюція (97) 24). Ці принципи знайшли своє відображення в Європейському кодексі поведінки для осіб, залучених до місцевого самоврядування. Кодекс не лише встановлює мінімальні стандарти етичної поведінки, а й надає практичні рекомендації для підвищення прозорості та підзвітності діяльності осіб, які залучені до місцевого та регіонального врядування, зокрема цей кодекс може бути прийнятий за основу як у первинному вигляді, так і доповнений та змінений на розгляд органів влади. Він охоплює виборних посадових осіб, службовців місцевого самоврядування, підкреслюючи важливість їхньої бездоганної репутації. Останні рекомендації Ради Європи щодо принципів доброго демократичного врядування (Рекомендація CM/Rec(2023)) додатково підтверджують, що публічна етика ефіктивність, відкритість та прозорість є основою ефективного управління.

Аналіз аналітичного дослідження щодо дотримання етичних норм депутатами, виборними особами, службовцями органів місцевого самоврядування (2023) дає підстави припускати, що для України є перспективним запровадження модельного етичного кодексу для посадових осіб органів місцевого самоврядування (закріплення на нормативному рівні), з можливістю його доповнення кожною громадою, спираючись на власний досвід. Крім того, видається за доцільне удосконалення механізму притягнення до відповідальності за порушення етичних стандартів. Так, механізм притягнення до відповідальності за порушення етичних стандартів має включати: адаптовані санкції; об'єктивні процедури розгляду; прозорість і відповідальність тощо [14, с. 31–41].

Поряд з тим, важливо дотриматися балансу між забезпеченням контролю та нагляду за дотриманням особами, уповноваженими на здійснення функцій місцевого самоврядування, етичних правил поведінки та між принципом самостійності (автономності) органів місцевого самоврядування, що відповідає реформі децентралізації в Україні.

З цього приводу Ібрагімзаде Ельшад Рафіг Огли зазначає, що органи місцевого самовря-

дування в державах-членах Європейського Союзу володіють досить широкою автономією, котра наразі знаходить нові сфери для подальшого розширення. Наприклад, з прийняттям у Республіці Франції Закону «Про права та свободи муніципалітетів, департаментів і регіонів» передбачались: 1) передання в департаменті виконавчої влади префекта (préfet) президенту генеральної ради (président de conseil général); 2) перетворення регіонів на повноправні територіальні органи влади, вільні від нагляду префектів; 3) скасування голлістського централізованого порядку (l'ordre centralisateur gaulliste) шляхом скасування нагляду над префектурами, що, на думку французьких вчених, в цілому здатне загрожувати навіть унітарній організації республіки [10, с. 169].

Провідні держави світу також дотримуються принципу розумних обмежень автономії органів місцевого самоврядування. У прецедентній практиці Європейського суду з прав людини справедливий баланс визначається узгодженням вимог загального інтересу суспільства, а також вимог захисту основоположних прав особи (пункт 7 рішення у справі «Скачкова та Ріжа проти України»; пункти 164, 167 рішення у справі «Хуттен-Чапська проти Польщі»).

Таким чином, забезпечення законності в діяльності органів місцевого самоврядування повинно узгоджуватись із принципом децентралізації та принципом непорушності публічних інтересів [10, с. 176].

Як вірно зауважують Д.О. Клименко та К.В. Бережна, одним із завдань децентралізації влади стало визначення нового підходу до організації державного контролю за дотриманням законності під час здійснення як влас-

них, так і делегованих повноважень органів місцевого самоврядування. У національному законодавстві громадський контроль за діяльністю органів місцевого самоврядування закріплюється умовно та фрагментарно. В рамках розвитку демократії в Україні з урахуванням підтримки євроінтеграційного руху до Європейського Союзу необхідно зміцнювати становлення ефективної та самостійної системи місцевого самоврядування, яка б функціонувала на засадах транспарентності [15, с. 69].

Висновки. За результатами дослідження проаналізовано етичні стандарти та правила етичної поведінки органів, уповноважених на здійснення функцій місцевого самоврядування (посадових осіб органів місцевого самоврядування) та запропоновано впровадження модельного етичного кодексу, що відповідає рекомендаціям Ради Європи щодо підвищення етичних стандартів у місцевому самоврядуванні. Окрім того Рада Європи також наголошує на необхідності удосконалити законодавство шляхом розробки індивідуальних «кодексів» поведінки, забезпечити навчання та консультації, а також створити ефективний механізм контролю та притягнення до дисциплінарної та адміністративної відповідальності за їх порушення. Такий підхід дозволить створити систему, в якій етичні стандарти будуть не лише декларативними, а й ефективно імplementованими в практику роботи посадових осіб органів місцевого самоврядування, що є необхідним в аспекті євроінтеграції України та відповідає Рекомендаціям. При цьому важливо пам'ятати про принцип самоврядування, надаючи громадам достатню свободу у визначенні власних етичних орієнтирів.

Список використаних джерел:

1. Національне агентство з питань запобігання корупції. Запобігання корупції та дотримання вимог етичної поведінки в органах місцевого самоврядування. Результати опитування. 2023. URL: https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2023/10/Flayer_rezultaty-opytuvan_22.09.2023.pdf. (дата звернення 09.11.2024).
2. Ілляшенко Я.С., Гончарук Н.Т. Формування морально-етичних основ публічної служби в Україні: сучасний стан та перспективи. *В Міжнародна студентська наукова конференція «Молодіжна наукова ліга»*. 2023. С. 76–78. URL: <https://archive.liga.science/index.php/conference-proceedings/article/view/587/593> (дата звернення 09.11.2024).
3. Піроженко Н. Формуванні етичних стандартів професійної поведінки публічних службовців: досвід Польщі. *Актуальні проблеми державного управління*. 2021. № 1(82). С. 164–168. URL: <http://uran.oridu.odessa.ua/article/view/229129> (дата звернення 09.11.2024).
4. Головчук Ю. Основні принципи комунікативної етики органів місцевого самоврядування в умовах децентралізації. *Вісник Прикарпатського університету*. Серія: Політологія. 2024. Випуск 16. С. 5–10. URL: <http://surl.li/swnddh> (дата звернення 09.11.2024).
5. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції (укр/рос) : Конвенція ООН від 31.10.2003. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16#Text (дата звернення: 10.11.2024).
6. Про затвердження Загальних правил етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування : Наказ Національного агентства України з питань державної служби від 05.08.2016 № 158. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1203-16#Text> (дата звернення: 10.11.2024).
7. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text> (дата звернення: 11.11.2024).

8. Про затвердження Загальних правил етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування: Наказ Національного агентства України з питань державної служби від 05.08.2016 р. № 158. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1203-16#Text> (дата звернення: 11.11.2024).
9. Про службу в органах місцевого самоврядування: Закон України від 02.05.2023 № 3077-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3077-20#Text> (дата звернення: 12.11.2024).
10. Ібрагімзаде Ельшад Рафіг огли. Адміністративно-правові засоби забезпечення законності в діяльності органів місцевого самоврядування. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право». Київський національний університет імені Тараса Шевченка, МОН України. Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, 2023. 280 с. URL: <https://uacademic.info/ua/document/0823U101339> (дата звернення: 12.11.2024).
11. Паладійчук С. Б. Індекс публічності – інструмент оцінювання якості діяльності представницьких органів влади на регіональному рівні. *Public Administration and Regional Development*. 2023. №19. С. 258–274. URL: <http://surl.li/sabval> (дата звернення: 12.11.2024).
12. Рудакевич, М.І. Професійна етика державних службовців: теорія і практика формування в умовах демократизації державного управління: Монографія. Тернопіль 2007. 400 с. URL: https://docs.google.com/viewer?url=https%3A%2F%2Fshron1.chtyvo.org.ua%2FRudakevych_Mariia%2FProfesiina_etyka_derzhavnykh_sluzhbovtsiv_teorii_i_praktyka_formuvannia.pdf (дата звернення: 13.11.2024).
13. Козіна В. Етика в місцевому самоврядуванні: що це таке і чому важливо? *Укрінформ*. 2024. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3862295-etika-v-miscevomu-samovraduvanni-so-ce-take-i-comu-vazlivo.html> (дата звернення: 13.11.2024).
14. Національне агентство з питань запобігання корупції. Аналітичне дослідження щодо дотримання етичних норм депутатами, виборними особами, службовцями органів місцевого самоврядування. 2023. 44 с. URL: <https://dap.nazk.gov.ua/uploads/osr-52/zahid-1047/zahid-progress-3397/organ-148/485-380286473-661400b13147d.pdf> (дата звернення: 13.11.2024).
15. Клименко Д.О., Бережна К.В. Деякі аспекти адміністративно-правового регулювання діяльності органів місцевого самоврядування в рамках євроінтеграції України до ЄС: контроль діяльності органів місцевого самоврядування. Матеріали конференцій МЦНД «Період трансформаційних процесів в світовій науці: задачі та виклики». 2023. С. 69–70. URL: <https://archive.mcnd.org.ua/index.php/conference-proceeding/article/view/611/621> (дата звернення: 14.11.2024).